

Expert Energy Policy Group: Menținerea producției pe carbune devine din ce în ce mai dificilă și nu mai oferă de ani buni un avantaj competitiv

Autoritățile trebuie să constientizeze că menținerea producției pe carbune devine din ce în ce mai dificilă, iar de ani buni aceste centrale nu mai oferă un avantaj competitiv real, afirmă Alexandru Ciocan, senior researcher la Energy Policy Group (EPG), într-o analiză publicată luni.

"În anul 2025, securitatea energetică nu mai poate fi evaluată exclusiv prin prisma capacităților existente de generare sau a rezervelor de combustibili fosili. Securitatea energetică nu se rezumă la cât de multă energie putem produce în mod convențional, ci depinde și de cât de repede și de eficient putem adapta infrastructura la noile realități tehnologice, climatice și economice. Stabilitatea sistemului energetic depinde tot mai mult de flexibilitate, diversificare, interconectare, integrarea surselor regenerabile și capacitatea de a gestiona în timp real variațiile de producție și consum. În acest context, autoritățile trebuie să constientizeze că menținerea producției pe carbune devine din ce în ce mai dificilă, ca invocarea securității energetice ca argument este în mare parte înșelătoare, și că în zonele miniere efectele asupra sănătății publice sunt semnificative. Nu în ultimul rând, este necesară asumarea unui calendar realist care să asigure predictibilitate și să permită României menținerea obiectivului de închidere completă a centralelor pe carbune, tratând cu responsabilitate resursa umană din acest sector", susține Ciocan.

În viziunea specialistului, menținerea în funcțiune a centralelor pe carbune "frânează procesul decarbonizării și tranziția sistemului energetic către sustenabilitate, reziliență și echitate, menținând și un cost ridicat al energiei".

"Contrar percepției răspândite, centralele pe carbune nu mai oferă de ani buni un avantaj competitiv real. În România, costurile ridicate de operare, la care se adaugă obligația achiziționării de certificate de emisii de CO₂, întreținerea unor echipamente complet învechite și pierderile structurale le fac profund nerentabile. Companii precum Complexul Energetic Oltenia (CEO) supraviețuiesc doar datorită subvențiilor de stat și fondurilor europene de tranziție. CEO se confruntă cu mari dificultăți financiare încă din 2014, atât în ceea ce privește operarea cât și plata certificatelor de emisii de CO₂, pentru care au avut loc injecții masive de lichidități din fonduri publice - de exemplu, un împrumut de salvare de 251 milioane de euro în 2020, urmat de 241 milioane de euro în 2021 pentru achiziția certificatelor de emisii de CO₂ din 2020, 535 milioane de euro în 2022 pentru perioada 2021-2022 și 57 milioane de euro în 2025", notează expertul EPG.

Potrivit sursei citate, responsabilitatea Guvernului de a nu fi realizat la timp investițiile necesare în noi capacități de generare (inclusiv centrale pe gaze în ciclu combinat) nu poate fi trecută cu vederea.

"Centralele pe carbune sunt responsabile nu doar pentru gazele cu efect de seră, ci și pentru o serie de poluanți care contribuie direct la diferite afecțiuni în comunitățile din jur: dioxid de sulf, oxizi de azot, particule fine și metale grele. Menținerea acestor instalații în funcțiune înseamnă acceptarea unor centrale poluante, în care sănătatea publică este afectată în numele unei auto-suficiente energetice exorbitante (...) Argumentul după care închiderea centralelor pe carbune ar distruge comunități este simplist și miop, refuzând să abordeze soluționarea pe termen lung a unei provocări socio-economice profunde. Soluția nu este conservarea locurilor de muncă în industrie fără perspectivă, ci investiții în reconversie profesională, în infrastructură nouă, în energie regenerabilă și în dezvoltarea unei economii locale durabile -- concomitent cu susținerea muncitorilor minieri cu vârste apropiate de pensionare. Fondul pentru o Tranziție Justă are tocmai menirea de a evita abandonarea regiunilor monoindustriale, afectate de tranziția energetică. Însă și în această privință, autoritățile au acționat lent, cu prea puține măsuri concrete de sprijin pentru tranziția profesională în aceste regiuni", subliniază Alexandru Ciocan.

Acesta arata, totodata, ca România a adaugat în mixul energetic un volum limitat de capacitati noi în ultimii doi ani -- 1.130 MW în energie fotovoltaica, eolian si hidro -- pierzând în acelasi timp 140 MW pe baza de hidrocarburi (Transelectrica).

"Aceste valori nu includ cresterea spectaculoasa a prosumatorilor pâna la peste 2,6 GW în iunie 2025. Instalarea de noi surse de productie de energie electrica trebuie dublata de o strategie coerenta de crestere a cererii de energie electrica, prin electrificarea consumului în mai multe sectoare economice. Altminteri, investitiile în noi centrale risca sa devina nejustificate economic. A sustine în prezent ca centralele pe carbune trebuie mentinute înseamna a ignora datele tehnice si economice, responsabilitatea financiara si cea fata de sanatate si de mediul înconjurator. România trebuie sa renunte la aceasta forma de energie nu pentru ca este obligata de Bruxelles, ci pentru a trece la un sistem energetic eficient, sustenabil, curat si echitabil", este de parere reprezentantul EPG.

Conform analizei citate, centralele pe carbune din România opereaza preponderent pe lignit, cu o capacitate de productie de peste 2,4 GW, în timp ce centralele pe huila reprezinta 150 MW (CET Paroseni). Comparativ, în Germania, capacitatea centralelor pe huila (15,9 GW) o depaseste usor pe cea a centralelor pe lignit (15,1 GW), iar în Polonia diferenta este si mai pronuntata, capacitatea instalata a centralelor pe huila fiind de aproximativ 18,5 GW, fata de de 6,95 GW pentru centralele pe lignit (ENTSO-E).

"Puterea calorifica a carbunelui exploatat în România este inferioara celui din Germania si Polonia. Desi emisiile unei centrale pe carbune depind de mai multi factori, simplul fapt de a utiliza un combustibil cu o putere calorifica inferioara implica, inevitabil, o cantitate mai mare de emisii de CO2 pe unitatea de energie produsa si, implicit, costuri mai ridicate de operare (...) La sfârșitul anului 2025, România urmeaza sa ramâna cu doar 1.140 MW operationali pe carbune, de la 2.465 MW în prezent. Aceasta reducere de capacitate ridica întrebări privind adecvanta sistemului energetic. Potrivit datelor agregate de Transelectrica pentru 2024, centralele pe carbune au functionat peste pragul de 1.000 MW timp de 616 ore si peste 900 MW timp de 1.935 de ore. Astfel, se ridica întrebarea daca capacitatile ramase dupa 2025 vor fi suficiente pentru a nu periclita securitatea energetica", considera Ciocan.

Specialistul EPG apreciaza ca tranzitia energetica necesita implementarea unei strategii deja asumate prin diferite documente programatice (Legea decarbonizarii, Planul National Integrat pentru Energie si Schimbări Climatice, Strategia Energetica a României 2025-2035), dar "pentru a evita disfunctionalitati sistemice si dezechilibre socio-economice, este necesar ca tranzitia sa fie structurata pe directii bine definite si însoțita de monitorizarea implementarii".

"România trebuie sa sprijine extinderea capacitatilor de stocare a energiei, atât prin baterii ce ofera avantajul implementarii rapide, cât si prin hidrocentrale cu acumulare prin pompaj, în baza unor analize de fezabilitate, utilizând instrumente precum Fondul pentru Modernizare. Închiderea minelor si a centralelor pe carbune implica un program national dedicat reconversiei profesionale si sprijinului socio-economic pentru lucratorii afectati. Pe baza unui fond de tranzitie, implementarea de programe de reconversie profesionala si formare în competente verzi, precum energie regenerabila, digitalizare sau mentenanta retelelor este esentiala. Implicarea activa a autoritatilor locale în gestionarea Fondului pentru o Tranzitie Justa, adaptata nevoilor specifice ale fiecarei comunitati, este critica pentru asigurarea unei tranzitii sustenabile", a adaugat cercetatorul.

De asemenea, expertul EPG evidentiaza faptul ca securitatea pe termen mediu trebuie sprijinita prin nu doar accelerarea investitiilor în surse regenerabile de energie, ci si în infrastructura de interconectare transfrontaliera, astfel încât România sa poata beneficia de flexibilitate sporita, echilibrare regionala si integrarea eficienta a noilor capacitati de productie.